

Millî Mücâdele bilindiği üzere; Osmanlı Devleti tarih sahnesinden ayrılırken, Türk milletinin marûz kaldığı iç ve dış saldırılara karşı bir bütünlük içerisinde, Mustafa Kemâl'in önderliğinde varolma yolunda vermiş olduğu eşsiz bir mücâdele örneğidir. Millî Mücâdelenin tam olarak anlaşılabilmesi ve doğru değerlendirilmesi açısından o yıllarda faaliyet göstermiş olan kuruluşlarında bilinmesi gereklidir.

Fethi Tevetoğlu, "Millî Mücâdele Yıllarındaki Kuruluşlar" adlı eseriyle bu boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Tevetoğlu, eserinin önsözünde, bu dönemde faaliyet göstermiş olan kuruluşları birkaç kısma ayırmaktadır. Bu ayrımı yaptıktan sonra, eserinde sadece dört kuruluşa yer vermektedir. Sırasıyla Karakol Cemiyeti, Türkiye'de İngiliz Muhipleri Cemiyeti, Wilson Prensipleri Cemiyeti ve Yeşilordu Cemiyeti tanıtılmaktadır. Tevetoğlu, bu eseriyle Millî Mücâdele tarihinin karanlıkta kalmış olan taraflarını kısmen de olsa aydınlatmaya çalıştığını ve gelecekte bu alanda yapılacak geniş çaplı araştırmalara bir başlangıç olması açısından örnek teşkil edebileceğini belirtmektedir.

Tevetoğlu, eserini dört bölüm halinde tasnif etmiş ve şu şekilde ele almıştır:

Önsöz

I. Bölüm : Karakol Cemiyeti

II. Bölüm: Türkiye'de İngiliz Muhipleri Cemiyeti

III.Bölüm: Wilson Prensipleri Cemiyeti

IV.Bölüm: Yeşilordu Cemiyeti

Kaynakça

İndeks

Beş Tarihi Resim

Birinci bölümde; Karakol Cemiyeti ele alınmaktadır. Cemiyet, işgal altındaki İstanbul'da Millî Mücâdele'ye düşman kuruluş ve

faaliyetler karşısında yer almak ve özellikle İttihad ve Terakki'nin dağılmasıyla, İttihatçıların varlıklarını korumak amacıyla kurmuş oldukları bir kuruluştur. Tevetoğlu, bu bölümde Karakol Cemiyeti'yle ilgili derlemelerden yararlanarak kurucuları ve üyeleri hakkında kısa bilgiler verirken, bunun yanında cemiyetin nizamnamesini, faaliyetleri ve programına da yer vermektedir. Cemiyet Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasında ve büyük destek vermesini yanında bazı cemiyet mensuplarının yanlış tutumu ve faaliyetlerinden dolayı kapatıldığından söz etmektedir.

İkinci bölümde; Millî Mücadele'ye düşman bir kuruluş olan, Türkiye'de İngiliz Muhipleri Cemiyeti tanıtılmaktadır. Tevetoğlu, önce bir giriş adı altında cemiyet hakkında bilgi vermekte ve çeşitli eserlerde Millî Mücadele'ye karşı olan kuruluşların adları anılmış ve faaliyetlerine kısaca değinilmişse de, iç yüzlerinin yeterince açıklanmadığından söz etmektedir. Cemiyet hakkında yerli ve yabancı kaynaklardan elde ettiği bilgileri ayrıntılı olarak eserinde sunmaya çalıştığını belirten Tevetoğlu, Millî Mücadele tarihimizin bir karanlık köşesini daha iyi aydınlatmak istediğini söylemektedir. Bu araştırmayı yaparken özellikle "Millî Mücadele Tarihimizi genişletmeyi ve düzeltmeyi mümkün kılan ve olaylara tarafsız tanıklık ederek ışık tutan belgeleri kaynak seçtik", demektedir. Ayrıca son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin kapatılmasıyla birçok mebus Malta'ya sürgüne gönderilmiştir. Bu bölümde sürgüne gönderilenlerin listesi verilirken, sürgünlerin seçimi ve toplanmasında İngiliz Muhipler cemiyetinin büyük rolü olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında tarihimizde yüzellilikler olarak adlandırılan şahıslarında tam listesi yer almaktadır.

Üçüncü bölüm; Wilson Prensipleri Cemiyeti tanıtılmaktadır. Cemiyetin kuruluş sebepleri ve gelişmeleri içerisinde yer alan şahısların faaliyetlerinden bahsedilmektedir. Ayrıca, Wilson Prensiplerinin maddeleri de verilmekte ve Amerikan yardımının sağlanması için yapılan çalışmalardan söz edilmektedir.

Dördüncü bölümde; Yeşilordu cemiyeti incelenmiştir. Cemiyet, Millî Mücadele yıllarında gizli ve açık faaliyetleriyle içte ve dışta büyük yankılar uyandıran önemli siyasi bir kuruluştur. Tevetoğlu, Yeşilordu Cemiyeti'ni daha önce yayınladığı bir eserinde ele aldığını ve uzun bir aradan sonra yapılan incelemeleri göz önüne alarak bu eserinde daha derli toplu bir bölüm meydana getirmeyi yararlı

bulduğunu söyledi. Cemiyetin kuruluş sebebi, hızla artmakta olan komünist faaliyetlerin gelişmesini önlemek amacıyla bir tedbir olarak kurulmuş ise de, sonradan asıl amacından saptırılmıştır. Neticede, gelişen olaylar karşısında nasıl kapatıldığını anlatmaktadır. Tevetoğlu, bu bölümde genelde o dönemi yaşamış olan şahsiyetlerin hatıralarına dayanarak konuya açıklık getirmeye çalışmıştır.

27 Kasım 1989'da kaybettiğimiz değerli araştırmacı, şair, yazar, siyaset, devlet ve fikir adamı Dr.Fethi Tevetoğlu, bu eseri dışında Millî Mücadele tarihimize ışık tutan birçok eser kazandırmıştır.

Bunlar içerisinde "Atatürk ile Samsun'a Çıkanlar" ve "Yirminci Yüzyılın Yüzkarası: Utanç Duvarı", "Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler (1910-1960)" en başta gelen eserlerindendir.

Bu eserleriyle, Millî Mücadele tarihimizin önemli eksiklerini tamamlayıp, aydınlattığı ve bizlere kazandırdığı için merhumun aziz hatırasını saygıyla anarız.

